

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES Den-Haag
Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:


Zie Verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/93/095/0210	20 januari 1993

Onderwerp:
Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 07/93)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafdeling Inlichtingen


Kolonel der Grenadiers

Bijlagen	Bezoekadres	Doorkiesnummer
één	Kalvermarkt 28 Den-Haag	070 - 3 18 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/93/095/0210
d.d. 20 januari 1993

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Binnenland Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken

t.a.v.

AMAD

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

07/93

(Afgesloten 201400 JAN 1993)

Bosnië-Herzegovina

De Bosnische regering is in spoedzitting bijeengekomen naar aanleiding van de aanhoudende gevechten tussen Kroaten en Moslims, met name in de omgeving van Gornji Vakuf (centraal-Bosnië). President Izetbegovic (Moslim) heeft de premier en minister van Defensie, beiden etnische Kroaten, bij zich ontboden. Volgens onbevestigde berichten zou de Bosnische regering hebben geëist dat de Kroaten hun agressie binnen 24 uur zouden stopzetten. Anders zou Kroatië als agressor worden gebrandmerkt en de Veiligheidsraad worden ingelicht. Dit bericht lijkt echter onjuist, gezien het feit dat ook Kroaten deel uitmaken van de Bosnische regering en het feit dat de vijandelijkheden bij Gornji Vakuf vermoedelijk zijn geïnitieerd door de Moslims. Berichten als zouden de Kroaten proberen een territoriale verbinding te veroveren tussen de diverse door hen gedomineerde gebieden lijken onjuist, omdat de door hen reeds militair beheerste gebieden grotendeels overeenkomen met de etnisch-Kroatische gebieden en bovendien grenzen aan Kroatië.

Het optreden van de Moslims houdt waarschijnlijk verband met hun onvrede over het feit, dat de Kroaten reeds in een zeer vroeg stadium de vredesvoorstellen van de internationale bemiddelaars Vance en Owen hadden aanvaard en zich daarmee feitelijk los leken te maken van het tegen de Serviërs gerichte samenwerkingsverband. De politieke onenigheid tussen Kroaten en Moslims lijkt overigens te zijn aangewakkerd door een controverse over het aanblijven van Izetbegovic als president eind december 1992. Zoals bekend eisten de Kroaten aanvankelijk dat Izetbegovic, in overeenstemming met het in 1991 vastgestelde roulatieschema, zijn functie op 20 december zou overdragen aan een Kroaat. Te elfder ure stemden zij in met verlenging van het mandaat van Izetbegovic, maar op voorwaarde dat de HVO, de belangrijkste Kroatische militie in Bosnië-Herzegovina, die het gezag van de Bosnische regering niet erkent, belangrijke invloed op de samenstelling en het beleid van die regering zou verwerven. De Kroatisch-Bosnische bewindslieden oriënteren zich sindsdien meer op de HVO en de specifiek Kroatische belangen.

Mogelijk zien de Kroaten in de vredesvoorstellen van Vance en Owen, die in belangrijke mate tegemoet komen aan de Kroatische ambities, inderdaad een aanleiding om het samenwerkingsverband met de Moslims te beëindigen en zich te concentreren op realisering van een feitelijke aansluiting van de "Kroatische" gebieden bij Kroatië. Tegen deze achtergrond zijn hernieuwde politieke en militaire wrijvingen tussen beide bevolkingsgroepen waarschijnlijk. Vance en Owen hebben aangekondigd in het huidige conflict te zullen bemiddelen, omdat dit het vredesoverleg in gevaar brengt. Vermoedelijk zullen hun bemiddelingspogingen echter slechts beperkt resultaat opleveren, al is het niet uitgesloten dat de Kroaten uit tactische overwegingen tijdelijk tegemoet zullen komen aan de wensen van de bemiddelaars en de strijd bij Gornji Vakuf zullen willen beëindigen.

Volgens de jongste berichten heeft het Bosnisch-Servische parlement ingestemd met de aanvaarding van de vredesvoorstellen van Vance en Owen door de Servische leider Karadzic. Vrijwel alle afgevaardigden onderstreepten dat de voorstellen slechts gedeeltelijk tegemoet komen aan de doelstellingen van de Serviërs. Een

onverwacht grote meerderheid van het parlement heeft echter naar verluidt de argumentatie van Karadzic c.s. aanvaard, dat met de voorstellen moest worden ingestemd om het Servische politieke isolement niet te vergroten (en een buitenlandse militaire interventie te vermijden).

Voorafgaande aan de behandeling in het parlement heeft een aantal Bosnisch-Servische bewindslieden, onder wie Karadzic en de minister van Informatie van de "Servische republiek" in Bosnië-Herzegovina, Ostojic, gesteld dat ook indien het parlement instemt met de vredesvoorstellen, dit geen beletsel zal zijn voor de vorming van een eigen, autonome Servische staat. Ostojic stelde dat het feit dat de EG en de VN waarde hechten aan het oordeel van het Servische parlement, een impliciete erkenning van de "Servische Republiek" betekent. Overigens heeft Karadzic eerder deze week ook onderstreept dat de Serviërs onder geen enkele voorwaarde zullen instemmen met de in het plan van Vance en Owen voorziene toewijzing van delen van de corridor tussen de "Servische" gebieden in het oosten en het westen van Bosnië-Herzegovina aan de Kroaten en Moslims. De beheersing van die corridor is voor de Serviërs van groot belang met het oog op de bevoorrading van de Servische gebieden in het westen van Bosnië-Herzegovina en Kroatië vanuit Servië zelf.

Deze uitlatingen staan haaks op eerdere uitspraken van Vance en Owen, dat de Servische staatkundige ambities niet verenigbaar zijn met hun vredesvoorstellen, waarin slechts het staatsverband van Bosnië-Herzegovina wordt erkend. De Servische opstelling geeft aan dat, zelfs als de voorstellen door het parlement formeel worden aanvaard, er nog grote problemen kunnen ontstaan over de praktische uitwerking ervan. Mogelijk hopen de Serviërs dat de bovenvermelde Moslim-Kroatische botsingen hun militaire positie in Bosnië-Herzegovina en hun onderhandelingspositie in het vredesproces zullen versterken. Ook van de Moslims is nog krachtig verzet bij de praktische uitwerking van de vredesplannen te verwachten. Zoals bekend hebben de Moslims weliswaar formeel ingestemd met de voorstellen, maar hebben zij een voorbehoud gemaakt bij de daarin omschreven grenzen van de te vormen autonome provincies, waarin naar hun mening te zeer is uitgegaan van etnische criteria.

Servië/Montenegro

Volgens een melding van het (pro-)Servische persbureau TanJug hebben Bosnisch-Servische gevechtsgroepen gisteren aanzienlijk gebied moeten prijsgeven in het oosten van Bosnië-Herzegovina, in de omgeving van Srebrenica. Uit de melding lijkt dat de verslagen Serviërs vervolgens de Bosnisch-Servische grensrivier Drina hebben overschreden en zich hebben teruggetrokken naar Servië. Deze melding lijkt eerdere berichten te bevestigen dat Bosnische Serviërs bij hun operaties in het oosten van Bosnië-Herzegovina in ieder geval passieve steun ontvangen van Servische zijde.

Afgelopen week heeft het hoofd van de EG-waarnemersmissie melding gemaakt van intimidatie-acties tegen leden van de Bulgaarse minderheid in Servië tijdens de recente algemene verkiezingen. Volgens hen zou een groot aantal leden van deze minderheid voorbereidingen hebben getroffen voor vertrek naar Bulgarije. Hoewel deze melding niet is bevestigd, ligt het in de lijn der verwachtingen dat etnische minderheden in "Joegoslavië" na de verkiezingswinst van de radicaal-nationalistische partijen in toenemende mate aan onderdrukking bloot zullen staan. Hoewel de Bulgaarse minderheid in Servië zeer klein is (maximaal enkele tienduizenden), kan de gemelde ontwikkeling de betrekkingen tussen Bulgarije en "Joegoslavië" onder druk zetten.

Kroatië

De Kroatische president Tudjman heeft gezinspeeld op een verlenging van het mandaat van UNPROFOR, dat zoals bekend op 1 maart a.s. afloopt. Hij stelde

hiervoor echter enkele voorwaarden, waarvan de belangrijkste was dat UNPROFOR zich actiever inzet voor uitvoering van het Vance-plan. Kroatië verwijt de vredesmacht dat het onvoldoende bijdraagt aan de implementatie van de volgende stappen van het vredesplan, te weten de volledige demilitarisering van de UNPA's (de "Servische" gebieden) en het herstel van het Kroatische gezag en de vooroorlogse etnische verhoudingen in die gebieden.

Tudjman staat onder grote interne politieke druk om het mandaat niet te verlengen en, na het daardoor noodzakelijk geworden vertrek van de VN-vredesmacht, gewapenderhand het Kroatische gezag over de "Servische" gebieden te herstellen. Dit zou naar verwachting leiden tot nieuwe grootschalige gevechten in Kroatië, waarbij ook "Joegoslavië" opnieuw betrokken kan raken. Daarom geeft Tudjman er de voorkeur aan dat UNPROFOR op korte termijn het oorspronkelijke vredesplan uitvoert, hetgeen echter gewapende confrontaties tussen de vredesmacht en de Serviërs in de UNPA's, en mogelijk ook uit "Joegoslavië", vrijwel onvermijdelijk zou maken.

Opmerkelijk is overigens dat Tudjman zou hebben gesproken over een verlenging met "enkele maanden". Zoals bekend heeft het huidige mandaat een looptijd van een jaar. Wellicht wil Tudjman op deze wijze de VN aanzetten tot grote spoed bij het uitvoeren van het vredesplan en tevens de mogelijkheid van een eenzijdige Kroatische militaire actie later dit jaar open houden.

Conclusie/voorzicht

De aanhoudende politieke en militaire botsingen tussen de Bosnische Kroaten en Moslims wijzen erop dat eerstgenoemden zich in toenemende mate onttrekken aan het tegen de Serviërs gerichte samenwerkingsverband en zich in de nabije toekomst met name zullen concentreren op de (feitelijke) aansluiting van de door hen gedomineerde gebieden bij Kroatië. Tegen deze achtergrond zijn ook in de toekomst wrijvingen tussen beide bevolkingsgroepen te verwachten.

De formele aanvaarding van het vredesplan door de Serviërs berust voornamelijk op tactische overwegingen en houdt niet in dat zij hun ambities op de lange termijn zullen aanpassen. De Moslims hebben weliswaar formeel ingestemd met de vredesvoorstellen, maar voorbehoud gemaakt bij de daarin omschreven grenzen van de te vormen autonome provincies. De praktische uitwerking van de vredesvoorstellen zal derhalve nog grote problemen opleveren.

De Kroatische president Tudjman heeft gezinspeeld op een verlenging van het mandaat van UNPROFOR, maar deze afhankelijk gesteld van een meer actieve opstelling van de vredesmacht bij de uitvoering van de bepalingen van het vredesplan. Dit kan leiden tot gewapende conflicten tussen UNPROFOR en Serviërs in Kroatië, en mogelijk met "Joegoslavische" eenheden indien deze opnieuw betrokken zouden raken bij de strijd in Kroatië. De opstelling van Tudjman laat de mogelijkheid van een eenzijdige Kroatische actie tegen de "Servische" gebieden later dit jaar open.